

ПРЕГОВОРИ О СТАТУСУ ИЛИ ЗАПЛЕТ РАСПЛЕТА КОСМЕТСКОГ ЧВОРА

Формуле једностране равнотеже

„Ср-би-ја не-ма ни је-дан је-ди-ни раз-лог да се хи-сте-рич-но и бр-зо-пле-то од-рек-не те-ри-то-ри-ја. Уко-ли-ко то чи-ни на на-чин ка-кав је при-ме-рен др-жа-ва-ма уну-тар ЕУ и уко-ли-ко по-ка-же стр-пље-ње и му-дрост, ини-ци-ја-ти-ва по-ла-ко, као у не-кој по-зи-ци-о-ној ша-хов-ској пар-ти-ји, пре-ла-зи на ње-ну стра-ну. Чак и у слу-ча-ју да по-сто-ји тај-ни нај-цр-њи сце-на-рио од стра-не свет-ских моћ-ни-ка и ло-би-ста, ја-сним ста-вом и де-мо-крат-ском про-це-ду-ром, као и на-ци-о-нал-ним кон-сен-зу-сом о стра-те-шким пи-та-њи-ма, мо-же се по-сти-ћи мно-го ви-ше од еуфо-рич-ног при-ста-ја-ња на пр-ву по-ну-ђе-ну шар-га-ре-пу”

Пише: Урош Бошковић

По-ли-тич-ки раз-го-во-ри о бу-ду-ћем ста-ту-су ју-жне срп-ске по-кра-ји-не, ка-ко је и на-го-ве-шта-ва-но то-ком ове го-ди-не, на пра-гу су. Старт-не по-зи-ци-је су де-фи-ни-са-не, до-не-те су ре-зо-лу-ци-је Скуп-шти-не Ср-би-је (све сем не-за-ви-сно-сти) и ко-сов-ских Ал-ба-на-ца (ни-шта сем не-за-ви-сно-сти), до-не-та је де-кла-ра-ци-ја Ср-ба са Ко-сме-та, име-но-ван ме-ђу-на-род-ни по-сред-ник у

пре-го-во-ри-ма. Ба-зич-ни прин-цип „стан-дар-ди пре ста-ту-са”, за ко-ји су ОУН и ње-на ад-ми-ни-стра-ци-ја на КиМ го-ди-на-ма твр-ди-ли да је кључ све-га, с оче-ки-ва-ном ла-ко-ћом је зва-нич-но гур-нут у стра-ну. Иако сви ре-ле-вант-ни из-ве-шта-ји ука-зу-ју да је Ко-смет да-ле-ко од ис-пу-ња-ва-ња ма ка-ких стан-дар-да, раз-го-во-ри о ста-ту-су, уз по-сре-до-ва-ње УН, по-че-ће по свој при-ли-ци у ја-ну-а-ру. „Стан-дар-ди и ста-тус” – та-ко гла-си но-ва, то-бо-же ком-про-ми-сна фор-му-ла, лан-си-ра-на под при-ти-ском аме-рич-ке ад-ми-ни-стра-ци-је.

Сти-че се ути-сак да ни-ко ни-је за-те-чен ова-квим то-ком зби-ва-ња. Уоста-лом, це-ле ове је-се-ни оба-вља-на је ши-ро-ка при-пре-ма те-ре-на. До-бро по-зна-ти ло-би-ји, пре-ко та-ко-ђе до-бро по-зна-тих ме-ха-ни-за-ма, си-сте-мат-ски су ву-кли по-те-зе ко-ји не-сум-њи-во ци-ља-ју да осла-бе по-зи-ци-ју Ср-би-је у раз-го-во-ри-ма.

Нај-пре, го-то-во већ ру-тин-ски, по-кре-нут је но-ви ци-клус при-ча о срп-ским зло-чи-ни-ма и пр-вен-стве-ној кри-ви-ци за ра-то-ве у ру-ше-ви-на-ма дру-ге Ју-го-сла-ви-је. То је већ по-ста-ло не-ка вр-ста ар-ти-ље-риј-ске при-пре-ме за сва-ки но-ви удар на Ср-би-ју. Без-број пу-та ви-ђе-на згу-сну-та кам-па-ња, иста ли-ца ко-ја су и са-ма по-ста-ла об-лик мал-тре-ти-ра-ња Ср-би-је, исте офу-ца-не ре-че-ни-це, исте про-бле-ма-тич-не сли-ке ко-је би тре-ба-ло да шо-ки-ра-ју и ућут-ка-ју (без по-ста-вља-ња ика-квог пи-та-ња о њи-хо-вој аутен-тич-но-сти и сми-слу по-нов-ног под-гре-ва-ња).

За-тим, ин-тен-зи-ви-ра-ни су вр-ло сум-њи-ви ин-ци-ден-ти по Вој-во-ди-ни, уна-пред про-гла-ша-ва-ни као ме-ђу-на-ци-о-нал-ни, што би тре-ба-ло да илу-стру-је из-ја-ве ма-ђар-ских по-ли-тич-ких ли-де-ра, пред-во-ђе-них Не-на-дом Чан-ком, о угро-же-но-сти свих на-ци-о-нал-них ма-њи-на у Ср-би-ји. У истом па-ке-ту, го-то-во до гро-теск-но-сти је пре-ду-ван слу-чај, мо-жда и прет-ход-но на-ру-чен, „нео-на-ци-стич-ке омла-дин-ске ор-га-ни-за-ци-је „На-ци-о-нал-ни строј” ко-ја ки-њи ан-ти-фа-ши-сте, пред-во-ђе-не ло-кал-ним но-во-сад-ским иде-о-ло-гом цр-но-гор-ског се-па-ра-ти-зма. („Ви-ди-мо да фа-ши-стич-ке сна-ге из да-на у дан ра-сту уну-тар Ср-би-је, по-себ-но код мла-дих”, из-ја-вио је Би-Би-Си-ју Џејмс Ла-јон, пред-став-ник Ме-ђу-на-род-не кри-зне гру-пе.) Сва-ки спор-ни гра-фит је сли-кан и ви-ше пу-та еми-то-ван у удар-ним ин-фор-ма-тив-ним еми-си-ја-ма, као и пер-фор-ман-си пре-кре-ча-ва-ња „гра-фи-та мр-жње” (и фар-ба је, из-гле-да, би-ла из исте ко-фе). Кон-стру-и-са-на је ат-мос-фе-ра не-ста-бил-но-сти у са-мој Ср-би-ји, из-ми-шља-на пси-хо-за стра-ха, еска-ла-ци-је до ко-је би мо-гло до-ћи сва-ког тре-на.

ХАШКИ ПРЕГОВАРАЧКИ СЕРВИС

Из-не-над-ни зах-тев Ха-шког три-бу-на-ла да се оп-ту-жни-ца про-тив Сло-бо-да-на Ми-ло-ше-ви-ћа за Ко-смет, прет-ход-но спо-је-на на зах-тев ту-жи-ла-штва, са-да раз-дво-ји од оп-ту-жни-це за БиХ и Хр-ват-ску – пре-ма про-це-ни свих иоле објек-тив-них по-сма-тра-ча – та-ко-ђе је део при-пре-ма за раз-го-во-ре о ста-ту-су Ко-сме-та. На-вод-но, про-це-на три-бу-на-ла је да је са-слу-ша-ва-ње све-до-ка за Ко-смет при кра-ју и да би се мо-гло бр-зо пре-ћи на из-во-ђе-ње до-ка-за, од-но-сно из-ри-ца-ње пре-су-де. До-бро оба-ве-ште-ни из-во-ри твр-де да је вр-ху Ха-шког три-бу-на-ла „су-ге-ри-са-но” да пре-су-ду Ми-ло-ше-ви-ћу за Ко-смет оба-ве-зно из-рек-не нај-ка-сни-је до сеп-тем-бра 2006, ка-да ће, ка-ко се пла-ни-ра, и раз-го-во-ри о ста-ту-су КиМ ући у од-лу-чу-ју-ћу фа-зу. Ако у тој фа-зи раз-го-во-ра, под ме-ђу-на-род-ним по-сред-ни-штвом, Хаг осу-ди срп-ског рат-ног пред-сед-ни-ка за рат-не зло-чи-не, по-пут ге-но-ци-да, ет-нич-ког чи-шће-ња, де-пор-та-ци-је ста-нов-ни-штва – уз ме-диј-ску экс-пло-а-та-ци-ју ко-ја не-ће из-о-ста-ти – ал-бан-ска стра-на до-би-ла би „мо-ћан ар-гу-мент”: по-пу-сти ли се Ср-би-ма у тим раз-го-во-ри-ма, то зна-чи да се „ле-га-ли-зу-ју и на-гра-ђу-ју ре-зул-та-ти рат-них зло-чи-на”. Го-то-во исто-ве-тан је циљ ци-нич-но осло-ба-ђа-ју-ћих пре-су-да за но-тор-не рат-не зло-чин-це Фат-ми-ра Љи-ма-ја и Иса-ка Му-сли-ја, бли-ске са-рад-ни-ке Ха-ши-ма Та-чи-ја у „ОВК”, ко-је су иза-зва-ле ви-ше-днев-но сла-вље-нич-ко шен-лу-че-ње на КиМ и при-мо-ра-ле срп-ске стра-же да опет за-у-зму ме-ста.

За све то вре-ме, па-ра-лел-но, ра-ди-ла је и ши-ро-ка „на-уч-но-ана-ли-тич-ка ло-ги-стич-ка мре-жа”, ко-ја је тре-ба-ло да ус-по-ста-ви ши-ро-ку пред-ста-ву ка-ко је срп-ска по-зи-ци-ја пот-пу-но из-гу-бље-на, ка-ко Ср-би „у сва-ком слу-ча-ју гу-бе Ко-смет али им се ну-ди мо-гућ-ност да не-што и до-би-ју за-уз-врат” ако све-му то-ме „при-ђу ра-ци-о-нал-но” и „по-ми-ре се са ре-ал-но-шћу”. Сва-ко-днев-но су се са ра-зних „на-уч-них адре-са” огла-ша-ва-ли „по-зна-ти экс-пер-ти” и до-ли-ва-ли уље на ту ва-тру. Чи-ње-ни-ца да ме-ђу њи-ма пред-ња-че из-ра-зи-ти пла-ће-ни ал-бан-ски ло-би-сти – по-пут Да-ни-је-ла Сер-ве-ра, Мор-то-на Абра-мо-ви-ца или Ја-ну-ша Бу-гај-ског – не мо-же се пре-ви-де-ти. Ехо је при-хва-та-ла и умно-жа-ва-ла срод-на „ана-ли-тич-ка мре-жа” у са-мој Ср-би-ји (ди-рек-то-ри јед-но-чла-них цен-та-ра за ово и оно, „не-за-ви-сни ана-ли-ти-ча-ри”, пред-став-ни-ци нај-спор-ни-јег де-ла „не-вла-ди-ног сек-то-ра”...), све док мно-ги од тих ста-во-ва, ма-ло умек-ша-ни и при-хва-тљи-ви-је ка-за-ни, ни-су до-спе-ли у увод-ни-ке не-ких озбиљ-них и до-бро-на-мер-них бе-о-град-ских не-дељ-ни-ка.

Пот-кре-пље-ње ни-је из-о-ста-ло ни са зва-нич-них ме-ста аме-рич-ке ад-ми-ни-стра-ци-је. До-вољ-но је спо-ме-ну-ти из-ја-ве за-ме-ни-ка др-жав-ног се-кре-та-ра Ни-ко-ла-са Берн-са да су „САД не-стр-пљи-ве да све на-ро-де у Бо-сни ви-де као Бо-сан-це”, те да „жи-те-љи Ко-со-ва има-ју пра-ва да ка-жу у ка-квој др-жа-ви (не) же-ле да жи-ве”. И слу-чај-но цу-ре-ње у јав-ност аме-рич-ких „три-на-ест пи-та-ња за про-цес ко-нач-ног ста-ту-са Ко-со-ва” је исто-вр-сно и исто-род-но.

МЕТОДИ ОБЕСХРАБРИВАЊА СРБИЈЕ

Као што дре-сер у јед-ној ру-ци др-жи ше-ћер а у дру-гој бич, уц-бе-нич-ки су оста-вља-не отво-ре-не и (по-ни-жа-ва-ју-ће) „по-зи-тив-не ал-тер-на-ти-ве” за Ср-би-ју. Ако Ср-би „смог-ну сна-ге и нај-зад ства-ри-ма при-сту-пе ра-ци-о-нал-но”, да-ће „оно што су већ из-гу-би-ли” а до-би-ће убр-за-ни при-јем у ЕУ (пре-го-во-ри о ста-би-ли-за-ци-ји и при-дру-жи-ва-њу са-мо што ни-су по-че-ли), от-пис ста-рих ду-го-ва и до-би-ја-ње ве-ли-ких тран-ши но-вих кре-ди-та. Би-ће – о, ко-ли-ко смо пу-та то слу-ша-ли – „су-штин-ски охра-бре-не зна-чај-не за-пад-не ин-ве-сти-ци-је у Ср-би-ју”.

Ако ни овог пу-та не по-го-де у ко-јој ру-ци је ше-ћер а у ко-јој бич, Ср-би ће про-ћи као што су про-ла-зи-ли и до-сад. У свр-ху иза-зи-ва-ња Па-вло-вље-вог ре-флекс-а, на-бра-ја се: изо-ла-ци-ја, санк-ци-је, бе-да, си-ре-не за ва-зду-шну опа-сност ко-је се про-ла-ма-ју кроз ноћ...

Ре-ги-стро-ва-на су још два об-ли-ка обес-хра-бри-ва-ња Ср-би-је, чи-ју су-ге-сти-бил-ност не би тре-ба-ло пот-це-њи-ва-ти: „об-ра-да” зе-ма-ља и про-тек-то-ра-та у окру-же-њу, као и го-то-во ци-нич-но име-но-ва-ње „ме-ђу-на-род-ног ме-ди-ја-то-ра у раз-го-во-ри-ма”.

Од зе-ма-ља у окру-же-њу нај-дра-стич-ни-је је, са ме-ста ше-фа др-жа-ве, ре-а-го-ва-ла Сло-ве-ни-ја: по-др-жа-ла је не-за-ви-сност Ко-сме-та као „је-ди-ну ре-ал-ну оп-ци-ју”. До-ду-ше, ту не мо-же би-ти ре-чи о про-ме-ни ста-ва то-ком по-след-ње „об-ра-де”. Сло-ве-ни-ја на том по-слу отво-ре-но ра-ди још од 1981. го-ди-не, са-мо што се то-ком опе-ра-ци-је „тихог ку-по-ва-ња Ср-би-је”, од-но-сно ве-ли-ког по-врат-ка на срп-ско тр-жи-ште, би-ла так-тич-ки и ли-це-мер-но ућу-та-ла. По-што је пост-пе-то-ок-то-бар-ску по-ли-тич-ку гар-ни-ту-ру у Ср-би-ји зро-за-ла до те ме-ре да сло-ве-нач-ке хи-пер-мар-ке-те и слич-не објек-те отва-ра-ју ми-ни-стар спољ-них по-сло-ва СЦГ (Сви-ла-но-вић) и пот-пред-сед-ник Вла-де Ср-би-је (Ла-бус), исто-вре-ме-но про-це-њу-ју-ћи да је вре-ме да се уме-ша у гра-беж за ко-сов-ске ре-сур-се, Сло-ве-ни-ја – оли-че-на пред-сед-ни-ком Др-нов-ше-ком – опет је ски-ну-ла ма-ску. Тра-ги-ко-мич-на је по-зи-ци-ја Ма-ке-до-ни-је, државице спектакуларно незаинтересоване за сопствени случај, ко-ја је, пре-ко пред-сед-ни-ка вла-де Буч-ков-ског, из-ја-ви-ла да „не-ма ни-шта про-тив не-за-ви-сно-сти Ко-со-ва”, али у под-тек-сту од-мах тра-жи-ла га-ран-ци-је да то не-ће зна-чи-ти ни-ка-кве доц-ни-је ал-бан-ске зах-те-ве пре-ма Ско-пљу. Ма-ђар-ска је по-сла-ла ви-со-ке функ-ци-о-не-ре на КиМ и на-ја-ви-ла отва-ра-ње свог иза-слан-ства, ваљ-да не-ке пре-те-че ам-ба-са-де, исто-вре-ме-но ак-тив-но уче-ству-ју-ћи у ве-штач-кој де-ста-би-ли-за-ци-ји ме-ђу-на-ци-о-нал-них од-но-са у Вој-во-ди-ни и тра-же-ћи „да-љу ин-тер-на-ци-о-на-ли-за-ци-ју тог пи-та-ња”. БиХ прак-тич-но има три ста-ва о овом пи-та-њу. Му-сли-ма-ни-ма је очи-то дра-га иде-ја о не-за-ви-сно-сти Ко-сме-та, али уз па-нич-но ис-кљу-чи-ва-ње ма ка-кве мо-гућ-но-сти да то по-слу-жи као мо-дел за Ре-пу-бли-ку Срп-ску.

Сми-сао та-кве „об-ра-де окру-же-ња” сви-ма је ја-сан. „Оста-ви-ти Бе-о-град уса-мље-ним у ре-ги-о-ну, у стар-ту пре-го-во-ра”, ту-ма-чи др Би-ља-на Ван-ков-ска, про-фе-сор на Фи-ло-зоф-ском фа-кул-те-ту у Ско-пљу и ди-рек-тор та-мо-шњег Цен-тра за де-мо-кра-ти-ју и без-бед-ност.

У це-лој тој ту-жној „ге-о-гра-фи-ји бес-кич-ме-ња-штва и си-па-ња со-ли у ра-не”, не би тре-ба-ло пре-ви-де-ти урав-но-те-жен и ча-стан став Грч-ке, Италије, Ру-му-ни-је, Бу-гар-ске и Хр-ват-ске. За-греб се, за мно-ге нео-че-ки-ва-но, за-ло-жио да се до ре-ше-ња до-ђе кроз раз-го-во-ре и ком-про-мис, на-гла-ша-ва-ју-ћи да ствар-ног ре-ше-ња не мо-же би-ти без са-гла-сно-сти Бе-о-гра-да. Ру-му-ни-ја је об-зна-ни-ла да има и соп-стве-ни план за Ко-смет, по-ну-див-ши до-бре услу-ге, уз ја-сан став: „Ни-ко не сме да се игра олов-ком по ма-пи. Гра-ни-це мо-ра-ју би-ти не-про-мен-љи-ве.” Га-ран-то-ва-ње по-сто-је-ћих гра-ни-ца ва-жан је еле-мент и бу-гар-ског по-гле-да на ко-сов-ски рас-плет.

ЦЕЛАТ УНАПРЕЂЕН У ХИРУРГА

Име-но-ва-ње не-ка-да-шњег фин-ског пред-сед-ни-ка Мар-ти-ја Ах-ти-са-ри-ја за ме-ђу-на-род-ног по-сред-ни-ка у раз-го-во-ри-ма о ста-ту-су Ко-сме-та пред-ста-вља чин крај-њег ци-ни-зма, сра-чу-нат да исто-вре-ме-но и про-во-ци-ра и де-мо-ра-ли-ше срп-ску стра-ну. Упра-во је Ах-ти-са-ри, јед-не кри-тич-не јун-ске ве-че-ри 1999, пре-шав-ши по-длак-ти-цом пре-ко сто-ла и згр-нув-ши на под све што се на ње-му на-ла-зи-ло, по-ка-зао та-да-шњем срп-ском по-ли-тич-ком и вој-ном ру-ко-вод-ству рав-ну пло-чу пред со-бом и ре-као: „Ова-ко ће из-гле-да-ти Бе-о-град ако до ју-тра не пот-пи-ше-те.”

Мар-ти Ах-ти-са-ри је по-ча-сни пред-сед-ник Ме-ђу-на-род-не кри-зне гру-пе, упра-во оне ор-га-ни-за-ци-је ко-ја је пре три го-ди-не про-мо-ви-са-ла из-раз „услов-на не-за-ви-сност” и пре-по-ру-чи-ла то „ре-ше-ње” за Ко-со-во. Оне ор-га-ни-за-ци-је ко-ја је још про-ле-тос „пред-ви-де-ла” по-че-так раз-го-во-ра за крај ове го-ди-не, а за на-ред-ну ре-фе-рен-дум на КиМ, устав и при-зна-ва-ње су-ве-ре-ни-те-та Косова! Оне ор-га-ни-за-ци-је у чи-јем из-вр-шном ко-ми-те-ту се-де, по-ред оста-лих, Мор-тон Абра-мо-виц, са-вет-ник ко-сов-ских Ал-ба-на-ца на пре-го-во-ри-ма у Рам-бу-јеу и њи-хов по-зна-ти ва-тре-ни ло-би-ста, за-тим Џорџ Со-рош, као и Ве-сли Кларк, ге-не-рал ко-ји је ко-ман-до-вао бом-бар-до-ва-њем Ср-би-је.

То је ско-ро као да сте Хајн-ри-ха Хи-мле-ра де-ле-ги-ра-ли да ар-би-три-ра у пре-го-во-ри-ма из-ме-ђу Је-вре-ја и Па-ле-сти-на-ца.

„На-сме-ши-мо се, на-о-ру-жа-ни стр-пље-њем, и сед-ни-мо за сто.”

ПАР-ТИ-ЈА ЖИ-ВО-ТА ВО-ЈИ-СЛА-ВА КО-ШТУ-НИ-ЦЕ

Та-ква ду-га при-пре-ма те-ре-на от-кри-ва тен-ден-ци-о-зност не-ких ва-жних свет-ских цен-та-ра мо-ћи и ука-зу-је на ме-ђу-на-род-ни кон-текст у ко-јем ће де-ло-ва-ти срп-ски пре-го-ва-рач-ки тим. На уну-тра-шњем пла-ну, упр-кос ина-че бо-ле-сној по-ли-тич-кој сце-ни, ипак је ус-по-ста-вљен ми-ни-мум је-дин-ства и озбиљ-но-сти. У тој уну-тар-њој кон-со-ли-да-ци-ји, ко-ју од-сли-ка-ва и ја-сна Ре-зо-лу-ци-ја Скуп-шти-не Ср-би-је, као и фор-ми-ра-ње је-дин-стве-ног пре-го-ва-рач-ког ти-ма пред-во-ђе-ног пред-сед-ни-ком Вла-де и пред-сед-ни-ком Ре-пу-бли-ке, из-у-зет-ну уло-гу од-и-гра-ли су Во-ји-слав Ко-шту-ни-ца и Срп-ска ра-ди-кал-на стран-ка. Пред-сед-ник Вла-де и нај-ја-ча по-ли-тич-ка стран-ка у зе-мљи, уз то и опо-зи-ци-о-на, има-ли су ве-о-ма кон-струк-ти-ван при-ступ и учи-ни-ли све да до-ђе уну-тар-срп-ског до-го-во-ра. По-ка-за-ло се да је то би-ло до-вољ-но јак фак-тор ста-бил-но-сти и зби-ја-ња ре-до-ва да ни лу-та-ња и иска-ка-ња Бо-ри-са Та-ди-ћа ни-су трај-ни-је уз-др-ма-ла срп-ску стра-ну (иако вра-ћен у ко-ло-сек, про-це-њу-је се да Та-дић оста-је, уз Дра-шко-ви-ћа, нај-ри-зич-ни-ји део срп-ског ти-ма).

Ко-шту-ни-ци ве-ћи-на објек-тив-них по-сма-тра-ча, чак и они ко-ји га „ина-че не во-ле”, не по-ри-чу да је ис-по-љио ве-ли-ку по-ли-тич-ку зре-лост и уме-шност, у окол-но-сти-ма ко-је су мно-го-стру-ко не-по-вољ-не. У спољ-но-по-ли-тич-ком на-сту-пу на пра-вом ме-сту и у пра-во вре-ме ис-ту-рио је нај-ја-че срп-ске ар-гу-мен-те. Уни-вер-зал-ни прин-ци-пи ме-ђу-на-род-ног пра-ва и по-рет-ка, из-ба-лан-си-ран став и спрем-ност на ра-зу-ман ком-про-мис, ре-а-ли-стич-ност, али и од-луч-ност у од-бра-ни ле-га-ли-зма, те оних по-сту-ла-та на ко-ји-ма ин-си-сти-ра-ју, код се-бе са-мих, све мо-дер-не др-жа-ве све-та – то је око-сни-ца Ко-шту-ни-чи-не плат-фор-ме, убе-дљи-во из-ло-же-не и у Са-ве-ту без-бед-но-сти УН.

Уз не-ке сво-је по-зна-те сла-бо-сти, Ко-шту-ни-ца је за аме-рич-ко-ал-бан-ски ло-би си-гур-но нај-не-по-вољ-ни-је ре-ше-ње на че-лу срп-ских пре-го-ва-ра-ча, баш као што би Ми-ло-ше-вић, као и ра-ни-је, био фо-то-ро-бот иде-ал-ног ре-ше-ња. Ко-шту-ни-ца је сми-рен, по-шту-је про-це-ду-ру, ни-ко-ме се не на-ме-шта на во-леј ни-ти бо-де прст у око, те-шко га је ис-про-во-ци-ра-ти и из-ба-ци-ти из так-та. Не-зго-дан играч. Ни-је вла-сто-љу-бив на на-чин ко-ји ко-ји би се мо-гао упо-тре-би-ти про-тив Ср-би-је. Ни-је по-ли-ти-чар ко-јем би у де-ли-кат-ној фа-зи пре-го-во-ра не-ко мо-гао по-ну-ди-ти лич-ни дил

про-тив оп-штег на-ци-о-нал-ног и др-жав-ног ин-те-ре-са. Ни-је га ла-ко чак ни ста-ви-ти под крај-њи при-ти-сак, по-го-то-ву не на не-ки ба-ха-ти хол-бру-ков-ски на-чин. Ако је „аме-рич-ки ком-пју-тер” за Ми-ло-ше-ви-ћа сво-је-вре-ме-но из-ба-цио да му је нај-ве-ћа

сла-бост

власт

, и да га у пре-лом-ном тре-ну ту тре-ба га-ђа-ти, би-ло по-ну-дом, би-ло прет-њом, он-да ће та спра-ва са Ко-шту-ни-цом са-да има-ти ве-ли-ких про-бле-ма (уоста-лом, ста-ри су по-зна-ни-ци, још с по-чет-ка 2000. го-ди-не). Исти тај „ком-пју-тер” ве-ли да Во-ји-слав Ко-шту-ни-ца „си-гур-но не-ће пот-пи-са-ти ни-шта што је дра-стич-но про-тив срп-ских ин-те-ре-са”. Раз-ра-ђи-ва-но је не-ко-ли-ко сце-на-ри-ја по ко-ји-ма Ко-шту-ни-ца, при-мо-ра-ван да учи-ни не-до-пу-сти-во, од-би-ја то, на-пу-шта пре-го-во-ре, обра-ћа се на-ци-ји (или Скуп-шти-ни) от-кри-ва-ју-ћи са-др-жај ул-ти-ма-ту-ма и тра-жи из-ја-шње-ње. Та мо-гућ-ност исто-вре-ме-но уз-не-ми-ра-ва и нер-ви-ра аме-рич-ке „ме-ди-ја-то-ре”, па су у ви-ше на-вра-та по-ку-ша-ли уна-пред да је ис-кљу-че као то-бо-же „нео-збиљ-ну за по-ли-ти-ча-ра тог ран-га”: „По-ли-ти-ча-ри не сме-ју да бе-же од од-го-вор-но-сти, и да се, он-да кад тре-ба да до-не-су те-шку од-лу-ку, кри-ју иза на-ро-да, Скуп-шти-не или не-ког тре-ћег ко-лек-ти-ва.”

ЛАЗАРЕВЕ ВЕЧЕРЕ ЕВРОПСКИХ НАРОДА

Ко-шту-ни-ца је за про-ал-бан-ски део аме-рич-ког еста-бли-шмен-та не-по-де-сан пре-го-ва-рач и због то-га што, за раз-ли-ку од Ми-ло-ше-ви-ћа, ни-је све скон-цен-три-сао у сво-јим ру-ка-ма, што би про-тив-ни-ци-ма омо-гу-ћи-ло да се уда-ром у јед-ну тач-ку, „об-ра-дом јед-не лич-но-сти”, по-стиг-не све. Ни-је мо-гу-ће за-ми-сли-ти си-ту-а-ци-ју у ко-јој на Ко-шту-ни-чи-ним ма-па-ма по-сто-је „ко-ри-до-ри ви-ски-ја”, као што је код Ми-ло-ше-ви-ћа онај из-ме-ђу Са-ра-је-ва и Го-ра-жда. Ко-шту-ни-ца има пре-ци-зну и прин-ци-пи-јел-ну плат-фор-му, оба-ве-зу-ју-ћу Ре-зо-лу-ци-ју Скуп-шти-не, ре-пре-зен-та-ти-ван пре-го-ва-рач-ки тим, кон-сен-зус свих ре-ле-вант-них по-ли-тич-ких и дру-штве-них фак-то-ра (мо-жда ми-ни-ма-лан, али до-во-љан и ја-сан).

Це-ла ова по-став-ка, раз-у-ме се, са-ма по се-би не-ће ни-шта ре-ши-ти. Они ко-ји су на-мер-ни да пре-кр-ше ме-ђу-на-род-но пра-во, ре-зо-лу-ци-ју Са-ве-та без-бед-но-сти УН, да ин-ста-ли-ра-ју но-ве опа-сне пре-се-да-не – не-ће од то-га од-у-ста-ти због Ко-шту-ни-це или би-ло ко-га у Евро-пи. Осим ако но-вим ра-чу-ни-ца-ма бу-ду приморани да то учи-не. За срп-ску стра-ну је мо-жда пре-ка-сно да се ба-ви тим ту-ђим

рачуницама. Време је да најзад оно што је до нас урадимо на најбољи могући начин.

Аналистичари који озбиљно, без еуфорије, сада изговарају пре судно важне једноставне реченице, бистре и окрепљујуће, чије добро можда и више нешто су сами свесни. Тако, Игор Ивановић у тексту „Једно Ко-со-во за два ,верса“ (www.nspm.org.yu) вели:

„Под плаштом мелодије о ,реалној политици‘ која се базира на ,функционалној држави Србији са јединим приоритетом убрзаног уласка у Европу‘, скрива се мрачна мера као у причи о чаробном фрулашу из Хемлине, чији је циљ распарчавање једне демократске државе. Србија нема ни један једини разлог да се хисторично и брзо-плето одрекне територија. Уколико то чини на начин какав је примењен државама унутар ЕУ и уколико покаже стрпљење и мудрост, иницијатива полако, као у некој позиционој шаховској партији, прелази на њену страну. Чак и у случају да постоји тајни најцрњи сценарио од стране светских моћника и лобиста, јасним ставом и демократском процењуrom, као и националним консензусом о стратешким питањима, може се постићи много више од еуфоричног пристајања на прву понуђену шаргарепу.

На свим кључним историјским раскрсницама имали смо путоказе које су постављали визионари. Ни смо их увек на време следили, али смо им се враћали. Као што је Бора Пекић указао да је лажна дилема: нација или демократија, тако је, прекодирано на овај тренутак, лажна дилема: Ко-со-во или Евро-па. Јер, где би данас били европски народи да нису памтили њихове Лаза-ре-ве вече-ре?“ <

(Новембар-децембар 2005)

ПА-ТРИ-ЈАР-Х ПА-ВЛЕ ПО-ВО-ДОМ ОТ-ПО-ЧИ-ЊА-ЊА ПРЕ-ГО-ВО-РА О КиМ

Правичност или окупација

Све-ти Ар-хи-је-реј-ски Са-бор Срп-ске Пра-во-слав-не Цр-кве нео-д-ступ-но се мо-ли Го-спо-ду и узда се да се у овом од-суд-ном ча-су, ка-да за-по-чи-њу раз-го-во-ри о ста-ту-су Ко-со-ва и Ме-то-хи-је, нај-од-го-вор-ни-је др-жа-ве све-та и укуп-на ме-ђу-на-род-на за-јед-ни-ца не-ће огре-ши-ти о Бож-је и људ-ске за-ко-не, ни оглу-ши-ти о пра-во и прав-ду на ко-ји-ма по-чи-ва ме-ђу-на-род-ни по-ре-дак. Са-мо та-ко ће прав-да и исти-на над-ја-ча-ти са-мо-во-љу и обес-хра-бри-ти на-си-ље. Са-бор на-по-ми-ње да је у до-са-да-шњој људ-ској исто-ри-ји би-ло про-кле-то све што је оте-то. Ни са-да не би би-ло друк-чи-је.

Уве-ре-ни да ме-ђу-на-род-на за-јед-ни-ца ни по ко-ју це-ну то не-ће до-пу-сти-ти, ду-жни смо пред Бо-гом и пред љу-ди-ма да да-нас ја-сно ка-же-мо и упо-зо-ри-мо: на је-зи-ку прав-де и ме-ђу-на-род-ног пра-ва сва-ка по-ми-сао да се от-ме Ко-со-во и Ме-то-хи-ја зна-чи-ла би да се пред очи-ма це-лог све-та у 21. ве-ку јед-ној де-мо-крат-ској др-жа-ви усред Евро-пе си-лом од-у-зи-ма део те-ри-то-ри-је, ко-ја уз то ва-жи и као ње-на ду-хов-на ко-лев-ка. И ма ко-ли-ко би то би-ло при-кри-ве-но, тај чин оти-ма-ња имао би су-штин-ски ка-рак-тер оку-па-ци-је. Су-ви-шно је по-ми-ња-ти ка-кве би то по-сле-ди-це мо-гло има-ти, не са-мо за Ср-би-ју и Цр-ну Го-ру, не-го и за бу-дућ-ност Евро-пе и све-та. Је-ди-но се до-го-во-ром мо-же до-ћи до ком-про-ми-сног и пра-вич-ног ре-ше-ња. Ми не тра-жи-мо ни-шта дру-го не-го да се пи-та-ње Ко-со-ва и Ме-то-хи-је ре-ши на исти на-чин на ко-ји су и дру-ге европ-ске де-мо-крат-ске др-жа-ве ре-ши-ле слич-на пи-та-ња. Др-жа-ва Ср-би-ја мо-ра при том би-ти спре-на да обез-бе-ди пра-ву и су-штин-ску ауто-но-ми-ју за Ко-со-во и Ме-то-хи-ју, за све љу-де и на-ро-де ко-ји на ње-му жи-ве.

Обра-ћа-мо се, на кра-ју, ва-ма, вер-ни-ци-ма на-ше све-те Пра-во-слав-не Цр-кве, де-ци

Све-то-га Са-ве и на-шој ду-хов-ној де-ци: бу-ди-те вер-ни, хра-бри и је-дин-стве-ни!
Чу-вај-мо сво-ју ду-шу и са-вест! Та-ко ће би-ти са-чу-ва-на и све-та, му-че-нич-ка зе-мља
на-ших ча-сних пре-да-ка. <

ВОЈИСЛАВ КОШТУНИЦА У СБ УН

Универзални принципи

Мо-ја зе-мља, Ср-би-ја и Цр-на Го-ра, као ло-ја-лан и ак-ти-ван члан Ује-ди-ње-них
на-ци-ја, у мно-гим при-ли-ка-ма је на ре-чи и де-лу до-ка-за-ла сво-ју при-вр-же-ност
на-че-ли-ма од ко-јих за-ви-се мир и ста-бил-ност у све-ту. Због то-га и да-нас, ка-да се
рас-пра-вља о По-кра-ји-ни Ко-со-во и Ме-то-хи-ја, ми са пу-ним по-ве-ре-њем
оче-ку-је-мо од Са-ве-та без-бед-но-сти да сна-гом свог ауто-ри-те-та обез-бе-ди да се ни
у слу-ча-ју Ср-би-је и Цр-не Го-ре не од-сту-пи од не-на-ру-ши-вог прин-ци-па
по-што-ва-ња су-ве-ре-ни-те-та и те-ри-то-ри-јал-ног ин-те-гри-те-та.

Убе-ђен сам да нам је сви-ма за-јед-нич-ко уве-ре-ње да је не-за-ми-сли-во да се
рас-пар-ча-ва јед-на осве-до-че-но де-мо-крат-ска зе-мља и да се, про-тив-но ње-ној
во-љи, ме-ња-ју ње-не ме-ђу-на-род-но при-зна-те гра-ни-це. То би без сум-ње био
не-за-пам-ћен слу-чај у ме-ђу-на-род-ном пра-ву и прак-си Свет-ске ор-га-ни-за-ци-је, али
и опа-сан пре-се-дан са не-са-гле-ди-вим ду-го-роч-ним по-сле-ди-ца-ма по
ме-ђу-на-род-ни по-ре-дак у це-ли-ни. Мо-лим вас да има-те у ви-ду да се од-го-вор-ност
ко-ја да-нас ле-жи на Са-ве-ту без-бед-но-сти не од-но-си са-мо на суд-би-ну јед-не
бал-кан-ске зе-мље, не-го да су у пи-та-њу основ-ни прин-ци-пи на ко-ји-ма, у ин-те-ре-су
ми-ра у све-ту, по-чи-ва-ју и де-лу-ју Ује-ди-ње-не на-ци-је.

По-себ-но ми је ста-ло, го-спо-ди-не пред-сед-ни-че, да Са-ве-ту без-бед-но-сти
пре-до-чим да је др-жав-на за-јед-ни-ца Ср-би-ја и Цр-на Го-ра у пот-пу-но-сти спрем-на

да пре-у-зме свој део од-го-вор-но-сти у про-це-су успе-шног ре-ша-ва-ња пи-та-ња Ко-со-ва и Ме-то-хи-је, на осно-ва-ма ме-ђу-на-род-ног пра-ва и у скла-ду са де-мо-крат-ским вред-но-сти-ма са-вре-ме-ног све-та. Ми смо, уну-тар тих нај-оп-шти-јих окви-ра, без-ре-зер-вно опре-де-ље-ни за ком-про-ми-сно ре-ше-ње и спрем-ни да По-кра-ји-ни Ко-со-ву и Ме-то-хи-ји као са-став-ном де-лу СЦГ обез-бе-ди-мо су-штин-ску ауто-но-ми-ју. Од пра-вед-ног и успе-шног ре-ше-ња ко-сов-ског про-бле-ма уве-ли-ко ће за-ви-си-ти бу-дућ-ност мо-је зе-мље, ре-ги-о-на, па у од-ре-ђе-ној ме-ри и Евро-пе. За-то ми, са ува-жа-ва-њем и по-ве-ре-њем, из-ла-зи-мо пред овај фо-рум оче-ку-ју-ћи ње-гов пре-су-дан до-при-нос у ду-ху прет-ход-них до-ку-ме-на-та Са-ве-та без-бед-но-сти, а пре све-га са осло-н-цем на Ре-зо-лу-ци-ју бр. 1244 од 10. ју-на 1999. го-ди-не. И као што та Ре-зо-лу-ци-ја не-дво-сми-сле-но по-твр-ђу-је су-ве-ре-ни-тет и те-ри-то-ри-јал-ни ин-те-гри-тет Ср-би-је и Цр-не Го-ре, ми смо си-гур-ни да на-ред-не од-лу-ке Са-ве-та без-бед-но-сти не-ће из-не-ве-ри-ти овај на-чел-ни став Ује-ди-ње-них на-ци-ја.

Ме-ни је, го-спо-ди-не пред-сед-ни-че, по-себ-но ста-ло да у овој при-ли-ци на-гла-сим да ће се мо-ја зе-мља, са сво-је стра-не, у про-це-су ко-ји пред-сто-ји у пот-пу-но-сти осла-ња-ти на оп-шта на-че-ла и нор-ме ме-ђу-на-род-ног пра-ва и уни-вер-зал-но при-зна-те вред-но-сти де-мо-крат-ског по-рет-ка. То зна-чи да Ср-би-ја и Цр-на Го-ра с по-уз-да-њем оче-ку-је да ће Са-вет без-бед-но-сти, по-сту-па-ју-ћи у скла-ду са соп-стве-ним прин-ци-пом не-по-вре-ди-во-сти су-ве-ре-ни-те-та и те-ри-то-ри-јал-ног ин-те-гри-те-та де-мо-крат-ских др-жа-ва, оквир и ман-дат раз-го-во-ра о бу-ду-ћем ста-ту-су Ко-со-ва и Ме-то-хи-је де-фи-ни-са-ти као раз-го-вор о ста-ту-су По-кра-ји-не уну-тар ме-ђу-на-род-но при-зна-те др-жа-ве СЦГ. Из-ри-чи-то ука-зу-јем, го-спо-ди-не пред-се-да-ва-ју-ћи, да сви прин-ци-пи за ре-ша-ва-ње пи-та-ња Ко-со-ва и Ме-то-хи-је, ко-је ми да-нас ов-де за-сту-па-мо, без из-у-зет-ка пред-ста-вља-ју прин-ци-пе Ује-ди-ње-них на-ци-ја, за чи-је је спро-во-ђе-ње за-ду-жен Са-вет без-бед-но-сти.

Пр-ви наш став гла-си да би-ло ко-је ре-ше-ње про-бле-ма мо-ра во-ди-ти ра-чу-на о не-по-вре-ди-во-сти су-ве-ре-ни-те-та и те-ри-то-ри-јал-ног ин-те-гри-те-та Ср-би-је и Цр-не Го-ре као ме-ђу-на-род-но при-зна-те др-жа-ве, чла-ни-це Ује-ди-ње-них на-ци-ја и дру-гих ме-ђу-на-род-них ор-га-ни-за-ци-ја.

Сма-трам да је Са-вет без-бед-но-сти, ко-ји је и сам прав-но ве-зан По-ве-љом УН, пра-во ме-сто да се на-гла-си да се ов-де не ра-ди о фа-кул-та-тив-ним оба-ве-за-ма др-жа-ва већ о нор-ма-ма ме-ђу-на-род-ног пра-ва са нај-ви-шим сте-пе-ном оба-ве-зно-сти, то јест о нор-ма-ма *jus cogens*, чи-је је по-што-ва-ње основ-ни услов функ-ци-о-ни-са-ња ме-ђу-на-род-не за-јед-ни-це као це-ли-не, и од ко-јих ни-је мо-гу-ће ни-ка-кво од-сту-па-ње.

Дру-го: у раз-го-во-ри-ма о бу-ду-ћем ста-ту-су мо-ра се во-ди-ти ра-чу-на о чи-ње-ни-ци да је Ср-би-ја и Цр-на Го-ра де-мо-крат-ски ор-га-ни-зо-ва-на др-жа-ва. Као без сум-ње и чла-но-ви овог ви-со-ког те-ла, ми сма-тра-мо не-за-ми-сли-вим да се би-ло ко-јој де-мо-крат-ској зе-мљи на-ме-ђу би-ло ка-ква ре-ше-ња, а нај-ма-ње она ре-ше-ња ко-ја би угро-зи-ла ње-не ме-ђу-на-род-но при-зна-те гра-ни-це. Сва-ки по-ку-шај на-ме-та-ња ре-ше-ња у ви-ду фак-тич-ког ле-га-ли-зо-ва-ња по-де-ле Ср-би-је оти-ма-њем де-ла ње-не те-ри-то-ри-је, пред-ста-вљао би не са-мо прав-но на-си-ље над јед-ном де-мо-крат-ском др-жа-вом, већ и на-си-ље над са-мим ме-ђу-на-род-ним пра-вом.

Тре-ће: на-ша по-ли-тич-ка во-ља и енер-ги-ја мо-ра-ју би-ти, и би-ће, усме-ре-не ка про-на-ла-же-њу кон-крет-не и оствар-љи-ве фор-ме су-штин-ске ауто-но-ми-је за Ко-со-во и Ме-то-хи-ју, при че-му ле-ги-тим-ни ин-те-ре-си ал-бан-ског на-ро-да у тој по-кра-ји-ни оста-ју не-при-ко-сно-ве-ни.

Пре-го-во-ри о бу-ду-ћем ста-ту-су Ко-со-ва и Ме-то-хи-је, го-спо-ди-не пред-сед-ни-че, има-ће нај-ви-ше из-гле-да да се успе-шно за-вр-ше уко-ли-ко се у свом глав-ном де-лу бу-ду од-ви-ја-ли у фор-ми не-по-сред-них раз-го-во-ра пред-став-ни-ка две-ју стра-на. Си-гу-ран сам да ме-ђу на-ма не-ма спо-ра о то-ме да оп-шти циљ раз-го-во-ра тре-ба да бу-де спо-ра-зум-но ре-ше-ње стра-на уче-сни-ца, уз по-што-ва-ње основ-них на-че-ла и нор-ми ме-ђу-на-род-ног пра-ва. Ако је то ствар-ни циљ, он-да на-ши раз-го-во-ри мо-ра-ју би-ти не-по-сред-ни. Уко-ли-ко та-кву фор-му раз-го-во-ра ни-је мо-гу-ће по-сти-ћи од-мах, на са-мом по-чет-ку, ја-сно је да спе-ци-јал-ни иза-сла-ник за ста-ту-сно пи-та-ње мо-ра то-ме мак-си-мал-но да те-жи. До ко-нач-ног ци-ља, по на-шем уве-ре-њу, мо-же се до-ћи са-мо у не-по-сред-ним раз-го-во-ри-ма у при-су-ству спе-ци-јал-ног иза-сла-ни-ка и ње-го-вих са-рад-ни-ка.

И на кра-ју же-лим да ка-жем да је да-нас оп-шта си-ту-а-ци-ја у Ср-би-ји и Цр-ној Го-ри, као и на Ко-со-ву и Ме-то-хи-ји, са-свим раз-ли-чи-та у од-но-су на ону из ју-на 1999. го-ди-не. У Ср-би-ји је ус-по-ста-вље-на де-мо-крат-ска власт, СЦГ је ре-гу-ли-са-ла свој ста-тус у Ује-ди-ње-ним на-ци-ја-ма и не-по-врат-но се укљу-чи-ла у европ-ске ин-те-гра-ци-о-не про-це-се.

Убе-ђен сам да ме-ђу-на-род-на за-јед-ни-ца, оли-че-на у Ује-ди-ње-ним на-ци-ја-ма, не-ће до-пу-сти-ти да, под при-ти-ском прет-њи на-си-љем, до-ђе до раз-би-ја-ња јед-не де-мо-крат-ске др-жа-ве и на тај на-чин до пот-ко-па-ва-ња нај-ду-бљих осно-ва на ко-ји-ма по-чи-ва ме-ђу-на-род-ни по-ре-дак. Под-ра-зу-ме-ва се, и уве-рен сам да ви то нај-бо-ље раз-у-ме-те, да ни-јед-на де-мо-крат-ска и сло-бод-на др-жа-ва ни-ка-да то не би мо-гла да при-хва-ти. Јер, го-спо-ђе и го-спо-до, о то-ме је да-нас и ов-де за-пра-во

реч.

Го-спо-ди-не пред-сед-ни-че, го-спо-ђе и го-спо-до, зна-ју-ћи да де-ли-мо за-јед-нич-ке прин-ци-пе на ко-ји-ма по-чи-ва ме-ђу-на-род-ни прав-ни по-ре-дак и са-ма ор-га-ни-за-ци-ја УН, из-ра-жа-вам по-ве-ре-ње у пра-вич-но по-сту-па-ње Са-ве-та без-бед-но-сти. Због то-га оче-ку-јем ни-шта ма-ње од еле-мен-тар-не пра-вед-но-сти, и ни-шта ви-ше од са-гла-сно-сти о то-ме да за мо-ју зе-мљу ва-же они исти уни-вер-зал-ни прин-ци-пи ко-ји ва-же за сва-ку од ва-ших зе-ма-ља по-је-ди-нач-но, али и за све де-мо-крат-ске др-жа-ве чла-ни-це свет-ске по-ро-ди-це на-ро-да. <

(Новембар-децембар 2005)